

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग

शासन परिपत्रक क्र. सीआरटी ०४०३/३६४/पोल-११, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक: ४ फेब्रुवारी, २००५

परिपत्रक

शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, सरकारी अभियोक्तांकडून घटक प्रमुखांना वेळीच सूचना देवूनही न्यायालयातील फौजदारी प्रकरणातील सुनावणीचे वेळी तपासी वा पोलीस अधिकारी वेळेवर उपस्थित राहत नाहीत. मा. उच्च न्यायालयाने यासंदर्भात बारवार तीव्र नाराजी व्यक्त केलेली आहे. याबाबत शासनाकडून तसेच पोलीस महासंचालक कार्यालयाकडून वेळेवेळी सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. पोलीस महासंचालक कार्यालयाच्या दि. ६.८.२००४ च्या विनतारी संदेशामध्ये दिलेल्या सूचनांकडे यासंदर्भात लक्ष वेधण्यात येत आहे. तथापि सदर सूचनांचे तत्तोतत पालन होत नसल्यामुळे न्यायालयाची नाराजी तसेच शासकीय अभियोक्त्यांवर नामुष्कीचा प्रसंग ओढवतो व न्यायदलाच्या प्रक्रियेत अडथळा निर्माण होतो. न्यायालयात तपासी अधिका-यांने सुनावणीचे दिवशी वेळीच उपस्थित राहून संबंधित सरकारी अभियोक्त्यांना माहिती देणे आवश्यक असून ही त्यांची प्राथमिक जबाबदारी आहे.

२. भविष्यात, असे प्रसंग ओढवू नये याकरिता खालीलप्रमाणे सविस्तर सूचना देण्यात येत असून त्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

(अ) न्यायालयात प्रलंबित असलेल्या प्रकरणाबाबत पोलीस महासंचालकांचे कार्यालयास सर्व पोलीस आयुक्त तसेच पोलीस अधीक्षक यांच्या कार्यालयातील नियंत्रण कक्षात याबाबत स्वतंत्र नोंदवही (Register) ठेवण्यात यावी. सदर नोंदवहीमध्ये प्रलंबित न्यायालयीन प्रकरणाबाबतची इत्यंभूत माहिती ठेवण्यात यावी. सदर नोंदवहीची देखरेख ठेवण्यासाठी तसेच न्यायालयीन प्रकरणांच्या अनुषंगाने संबंधित तपासी अधिका-यांना योग्य त्या आगावू सूचना देण्याबाबतची कार्यवाही करण्याकरिता किमान पोलीस उपनिरीक्षक दर्जाचा अधिकारी नियुक्त करण्यात यावा.

(ब) सरकारी अभियोक्ता/अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता यांच्याकडून संदेश प्राप्त झाल्यानंतर त्याप्रमाणे तपासी अधिका-यास योग्य त्या आगावू सूचना देण्यात याव्यात. सदर प्रकरण न्यायालयात सुनावणीस येण्याच्या तारखेच्या आदल्या दिवशी किंवा त्याच दिवशी सकाळी १०.०० वाजता न चुकता सरकारी अभियोक्ता/अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता यांच्या कार्यालयात संबंधित सरकारी अभियोक्त्याशी संपर्क साधून त्यांना प्रकरणाची इत्यंभूत माहिती द्यावी. तसेच सदर प्रकरणाची न्यायालयात सुनावणी झाल्यानंतर, त्यानंतरची सुनावणी व सुनावणीच्या दरम्यान उपलब्ध करून घ्यावयाची माहिती घेऊन सदर माहितीसह नंतरच्या सुनावणीचे वेळी वेळेवर सरकारी अभियोक्त्यांशी संपर्क साधून त्यांना माहिती देण्यात यावी.

(क) कायदा व सुव्यवस्था अथवा इतर आपत्कालीन परिस्थितीमुळे सुनावणीस उपस्थित राहणे शक्य नसल्यास, तपासी अधिका-यांनी योग्य त्या समर्थनासह त्यांच्या अधिनस्त जबाबदार अधिका-यास

याबाबतची माहिती देऊन वायरलेस अथवा दूरध्वनीद्वारे संबंधित सरकारी अभियोक्त्यास पुढील तारीख घेण्याबाबत विनंती करावी.

- (ड) न्यायालयीन कामाचे महत्त्व व तातडी विचारात घेता, तपासी अधिका-याने संपूर्ण माहितीसह व सदर प्रकरणाबाबत घटक प्रमुखांच्या काही सूचना असल्यास त्यासह स्वतः अथवा जबाबदार अधिका-यास सुनावणीचे वेळी सरकारी अभियोक्त्यांच्या कार्यालयात उपस्थित राहण्याबाबत दस्तऐवज द्यावी. ज्या अधिकारी अथवा कर्मचा-यांना सदर प्रकरणाची माहिती नाही अशा कर्मचा-यांना पाठवू नये.
- (इ) पोलीस महासंचालक / पोलीस आयुक्त व पोलीस अधिक्षक यांच्या कार्यालयातसुद्धा अशी नोंदवही ठेवण्यात यावी व जबाबदार अधिका-यामार्फत सदर नोंदवहीची दर महिन्यास तपासणी करून संबंधित तपासी अधिका-यास वेळोवेळी मार्गदर्शन करावे.
- (फ) प्रत्येक पोलीस आयुक्त व पोलीस अधिक्षक यांनी पोलीस उपनिरीक्षक पेक्षा कमी दर्जाचा नाही अशा एका अधिका-याची संपर्क अधिकारी म्हणून नेमणूक करून संपर्कासाठी दूरध्वनी क्रमांक, उच्च न्यायालयाच्या संबंधित सरकारी अभियोक्ता कार्यालयास कळवावा. जेणेकरून तातडीच्या प्रसंगी सरकारी अभियोक्ता संपर्क अधिका-यास सूचना देऊन माहिती प्राप्त करू शकेल.

बरील सूचनांचे कोटेशनपणे पालन करण्यात यावे तसेच न्यायालयीन प्रकरणे हाताळतांना योग्य ती सतर्कता बाळगण्यात यावी. भविष्यात असे असह्य प्रसंग घडू नये याबाबत घटक प्रमुखांनी योग्य ती दस्तऐवज द्यावी. अन्यथा, संबंधित तपासी अधिकारी व नियंत्रण अधिकारी यांचेवर जबाबदारी निश्चित करून विभागीय चौकशीची कार्यवाही करण्यात येईल याची त्यांनी नोंद घ्यावी. घटक प्रमुखांनी बरील सूचना सर्व पोलीस अधिकारी/कर्मचारी यांच्या व्यक्तीशः निर्दर्शनास आणाव्यात.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व जावाने,

(नंदरा.शेरे)

उपसचिव, गृह विभाग

प्रति,

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई, ठाणे, नवी मुंबई, पुणे, सोलापूर, नाशिक,
औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर
विशेष पोलीस महानिरीक्षक, कोकण, नाशिक, कोल्हापूर, औरंगाबाद, अमरावती,
नागपूर परिक्षेत्र
पोलीस आयुक्त, लोहमार्ग, धनगड, मुंबई-८
पोलीस अधिक्षक (सर्व)
सरकारी वकील नि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, मुंबई, नागपूर, औरंगाबाद
सर्व सह/उपसचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
सर्व अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
निवड नंस्ती